



JUSTITSMINISTERIET

Politi- og Strafferetsafdelingen

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K

Dato: 9. december 2014
Kontor: Strafferetskontoret
Sagsbeh: Ketilbjørn Hertz
Sagsnr.: 2014-0037-0099
Dok.: 1396923

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 9 vedrørende forslag til lov om ændring af straffeloven og lov om fuldbyrdelse af straf m.v. (Samfundstjeneste m.v.) (L 50), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 25. november 2014. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Jan E. Jørgensen (V).

Mette Frederiksen

/

Christian Hesthaven

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 9 fra Folketingets Retsudvalg vedrørende forslag til lov om ændring af straffeloven og lov om fuldbyrdelse af straf m.v. (Samfundstjeneste m.v.) (L 50):

”Finder ministeren, at omregningstabellen for antal dage i fængsel til antal timers samfundstjeneste er rimelig?”

Svar:

1. På baggrund af det, der er anført nedenfor, finder jeg, at den foreslåede vejledende omregningstabel mellem fængselsstraffens længde og timetallet for samfundstjeneste er rimelig.

2. En samfundstjenestedom er en betinget dom, hvor et af vilkårene er, at den dømte skal udføre et vist antal timers samfundstjeneste i form af ulønnet arbejde. Som i alle betingede domme er det endvidere et vilkår, at den dømte ikke begår ny kriminalitet i en prøvetid. Hvis den dømte overtræder et af vilkårene, vil retten kunne bestemme, at den betingede fængselsstraf skal afsones.

Med lovforslaget foreslås det, at op til en tredjedel af samfundstjenesten – efter kriminalforsorgens nærmere bestemmelse – skal kunne opfyldes ved deltagelse i et behandlings- eller uddannelsesprogram i stedet for ulønnet arbejde. Det er altså kriminalforsorgen, der beslutter, om det i den enkelte sag er relevant at lade en del af samfundstjenesten bestå i deltagelse i et behandlings- eller uddannelsesprogram.

Efter lovforslaget er en samfundstjenestedom således en betinget dom, hvor et af vilkårene er, at den dømte skal udføre et vist antal timers samfundstjeneste i form af ulønnet arbejde i mindst to tredjedele af timerne og eventuelt i form af deltagelse i et behandlings- eller uddannelsesprogram i højst en tredjedel af timerne. Lovforslaget ændrer ikke på, at en samfundstjenestedom først og fremmest går ud på, at den dømte skal arbejde ulønnet i et vist antal timer.

3. Efter straffelovens § 63, stk. 1, skal samfundstjeneste fastsættes til mindst 30 og højst 300 timer, og hverken minimum eller maksimum foreslås ændret med lovforslaget.

For så vidt angår det nævnte minimum på 30 timer bemærkes, at Straffelovrådet som anført i pkt. 3.2.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger finder, at den vurdering, som en lovændring i 2000 (jf. lov nr. 230 af 4.

april 2000) var udtryk for, hvorefter ulønnet samfundstjeneste i 30 timer i givet fald er et passende alternativ til en ubetinget frihedsstraf på 10-14 dage, fortsat er dækkende. Straffelovrådet har overvejet, om minimumstimetallet bør nedsættes til f.eks. 20 timer som et passende alternativ til en straf på 7 dages ubetinget fængsel, som er den korteste frihedsstraf, der kan idømmes. Straffelovrådet har imidlertid ikke fundet grundlag herfor.

Det fremgår af side 136 i Straffelovrådets betænkning nr. 1545/2014, som dannede grundlag for lovforslaget, at Straffelovrådet navnlig lægger vægt på, at der i følelighed er betydeligt større forskel på en ikke-frihedsberøvende straf (bøde eller betinget fængsel, herunder med vilkår om samfundstjeneste) og en ubetinget fængselsstraf på 7 dage end mellem en ubetinget fængselsstraf på 7, 10 eller 14 dage. Den afgørende skillelinje går således efter rådets opfattelse mellem, om domfældte skal afsone en ubetinget fængselsstraf eller ikke. Efter Straffelovrådets opfattelse er der på denne baggrund ikke noget til hinder for, at 30 timers samfundstjeneste anvendes som alternativ til en ubetinget fængselsstraf på 7 dage.

Straffelovrådet finder endvidere – som også anført i pkt. 3.2.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger – at det nævnte maksimum på 300 timers ulønnet samfundsnyttigt arbejde som alternativ til en ubetinget fængselsstraf på 2 år fortsat vil være dækkende.

Det fremgår af betænkning nr. 1545/2014, side 137, at Straffelovrådet har overvejet, om maksimumtimetallet bør hæves i lyset af forslaget om, at samfundstjeneste ud over ulønnet samfundsnyttigt arbejde også skal kunne omfatte deltagelse i behandlings- eller uddannelsesprogram, men at rådet ikke har fundet grundlag herfor. Straffelovrådet lægger i den forbindelse vægt på, at formålet med at give mulighed for, at samfundstjeneste også kan omfatte deltagelse i behandlings- eller uddannelsesprogrammer, bl.a. er at give mulighed for, at personer, som ellers ikke ville være egnede til samfundstjeneste, får adgang hertil. Endvidere foreslår Straffelovrådet, at deltagelse i behandling- eller uddannelsesprogrammer højst skal kunne udgøre en tredjedel af det samlede timetal. Hermed sikres, at udførelse af ulønnet samfundsnyttigt arbejde fortsat vil udgøre hovedindholdet i enhver dom til samfundstjeneste.

Som det fremgår af pkt. 3.2.7 i lovforslagets almindelige bemærkninger, er Justitsministeriet enig i Straffelovrådets overvejelser.

4. Den foreslåede vejledende omregningstabel mellem fængselsstraffens længde og timetallet for samfundstjeneste skal ses i lyset af lovbestemmelserne om minimum og maksimum for timetallet for samfundstjeneste. Disse grænser, som blev fastsat ved lovændringer i henholdsvis 2000 (minimum på 30 timer) og 2012 (maksimum på 300 timer), foreslås som nævnt ikke ændret med lovforslaget.

De gældende lovregler om samfundstjeneste angiver ikke særlige kriterier for fastsættelsen af antallet af samfundstjenestetimer, og Straffelovrådet anfører i betænkning nr. 1545/2014, side 135, at timetallet bør fastsættes efter almindelige strafudmålingsprincipper, jf. straffelovens kapitel 10. Eftersom længden af den betingede fængselsstraf fastsættes efter samme principper, er der en naturlig sammenhæng mellem fængselsstraffens længde og antallet af samfundstjenestetimer. Der findes imidlertid i dag hverken en fast omregningsformel (så og så mange dages eller måneders fængsel svarer til så og så mange timers samfundstjeneste) eller en fast omregningstabel, som for de enkelte strafpositioners vedkommende angiver, hvor mange samfundstjenestetimer der svarer hertil.

På færdselsområdet gælder (i kraft af forarbejderne til lov nr. 230 af 4. april 2000) det udgangspunkt, at i domme til samfundstjeneste ledsages 10-14 dages betinget fængsel af 30 timers samfundstjeneste, 20-30 dages betinget fængsel af 40 timers samfundstjeneste og 40-50 dages betinget fængsel af 60 timers samfundstjeneste. Det anføres i forarbejderne, at disse positioner for udmålingen af antallet af samfundstjenestetimer er vejledende, og at der i det konkrete tilfælde afhængigt af sagens omstændigheder kan være anledning til at fastsætte et afvigende timeantal. I praksis er det formentlig sjældent, at de angivne timetal fraviges i sager, som udelukkende angår de tilfælde af spirituskørsel eller kørsel i frakendelsestiden, som forarbejderne er møntet på (og hvor der altså ikke samtidig er dømt for andre forhold i eller uden for færdselsloven).

Som anført i pkt. 3.2.4 i lovforslagets almindelige bemærkninger finder Straffelovrådet, at der fortsat ikke er grundlag for i straffeloven at fastsætte en fast omregningsformel mellem længden af den betingede fængselsstraf og antallet af samfundstjenestetimer. Det fremgår af betænkning nr. 1545/2014, side 142, at det bl.a. skyldes, at antallet af samfundstjenestetimer ikke bør være ligefrem proportionalt med fængselsstraffens længde. For at undgå, at der enten bliver tale om et u hensigtsmæssigt lavt timetal ved korte straffe eller et u hensigtsmæssigt højt timetal ved lange straffe, bør der således fortsat anvendes en degressiv skala, som indebærer, at an-

tallet af samfundstjenestetimer forholdsmæssigt stiger i en langsommere takt end fængselsstraffens længde. Hertil kommer, at der i praksis kan være omstændigheder i sagen, som taler for at fastsætte lidt færre samfundstjenestetimer til en betinget fængselsstraf af en given længde.

Som ligeledes anført i pkt. 3.2.4 i lovforslagets almindelige bemærkninger finder Straffelovrådet imidlertid, at det vil være nyttigt at fastsætte en vejledende omregningstabel mellem længden af den betingede fængselsstraf og antallet af samfundstjenestetimer.

Det fremgår af betænkning nr. 1545/2014, side 142-143, at der efter Straffelovrådets opfattelse ved afgørelsen af konkrete sager i dag bruges mere tid og energi på at overveje antallet af samfundstjenestetimer, end der burde være behov for. Da der ikke har udkrystaliseret sig en fast praksis for forholdet mellem fængselsstraffens længde og timetallet, vil der desuden kunne forekomme ubegrundede forskelle i, hvor mange timers samfundstjeneste der fastsættes i sammenlignelige sager.

Som det fremgår af 3.2.7 i lovforslagets almindelige bemærkninger, er Justitsministeriet også på dette punkt enig i Straffelovrådets overvejelser.

5. Med hensyn til den nærmere udformning af den foreslåede vejledende omregningstabel fremgår det af pkt. 3.2.4 i lovforslagets almindelige bemærkninger, at Straffelovrådet finder det hensigtsmæssigt at operere med et forholdsvis begrænset antal positioner for antallet af samfundstjenestetimer (i alt 10). Tabellen er mest nuanceret ved de lave straffe, og bygger for de første tre positioners vedkommende på de eksisterende udgangspunkter på færdelsesområdet.

6. Selv om der som nævnt ikke har udkrystaliseret sig en fast praksis for omregningsforholdet mellem straffens længde og antallet af samfundstjenestetimer, er den foreslåede vejledende omregningstabel alligevel grundlæggende på linje med den eksisterende praksis. Den foreslåede omregningstabel er således hverken udtryk for en skærpelse eller lempelse af, hvor streng en sanktion en samfundstjenestedom er for den dømte. Lovforslaget bygger dermed på dette punkt på den gældende ordning, der i vidt omfang har været gældende i al den tid, samfundstjeneste har været anvendt i Danmark, oprindeligt som en forsøgsordning og siden 1992 som en lovfæstet ordning.

Minimumstimetallet blev ved lov nr. 230 af 4. april 2000 nedsat fra 40 timer til 30 timer. Dette skete samtidig med, at der blev lagt op til i videre omfang at anvende samfundstjeneste ved helt korte straffe, og ændringen var dermed ikke udtryk for nogen egentlig ændring af forholdet mellem fængselsstraffens længde og antallet af samfundstjenestetimer.

Maksimumstimetallet blev ved lov nr. 159 af 28. februar 2012 forhøjet fra 240 timer til 300 timer. Dette skete samtidig med, at der blev lagt op til at forhøje grænsen for, ved hvilken straf samfundstjeneste kan anvendes, fra 1½ år til 2 år, og heller ikke denne lovændring var dermed udtryk for nogen ændring af forholdet mellem fængselsstraffens længde og antallet af samfundstjenestetimer.

7. Ved vurderingen af rimeligheden af den foreslåede omregningstabel mellem straffens længde og antallet af samfundstjenestetimer skal det i øvrigt have for øje, at en samfundstjenestedom er en betinget dom, hvor et af vilkårene er, at den dømte skal udføre et vist antal timers samfundstjeneste først og fremmest i form af ulønnet arbejde.

Samfundstjeneste er ulønnet, og den dømte skal altså arbejde gratis. Da en samfundstjenestedom er en betinget dom, er den dømte desuden på fri fod. Tanken er netop, at den dømte, som skal have gode personlige forhold, hvis samfundstjeneste skal komme på tale, skal fortsætte sit liv i det – ud over et oftest enkeltstående kriminelt forhold – positive spor, herunder fortsat kunne passe job eller uddannelse. Den dømte vil altså bl.a. skulle forsørge sig selv eller alternativt blive forsørget af familie eller opfylde betingelserne for at blive forsørget af det offentlige, herunder i givet fald stå til rådighed for arbejdsmarkedet eller være studieaktiv.

Selv om samfundstjeneste fungerer som et alternativ til ubetinget fængsel (hvis tiltalte ville kunne straffes med samfundstjeneste, men ikke er egnet hertil, idømmes som udgangspunktet ubetinget fængsel) er samfundstjeneste dog først og fremmest en betinget dom med – i sammenligning med en rent betinget dom uden vilkår om samfundstjeneste – skærpede vilkår.

Timetallet for samfundstjeneste bør på denne baggrund efter min opfattelse ikke sammenlignes med, hvor mange timer en person, der blev idømt en tilsvarende ubetinget fængselsstraf, ville skulle tilbringe i fængsel.

Da samfundstjeneste udføres i fritiden, bør timetallet for samfundstjeneste heller ikke sammenlignes med f.eks. omfanget af arbejdspligten for en per-

son, der blev idømt en tilsvarende ubetinget fængselsstraf. Det bemærkes i øvrigt, at straffasonere, der arbejder i fængslet, modtager en vis aflønning herfor, mens samfundstjeneste altid er helt ulønnet.

En væsentlig forhøjelse af timetallet for samfundstjeneste ville i øvrigt kunne komme i modstrid med det grundlæggende formål med samfundstjeneste, som bl.a. er at give førstegangskriminelle en bedre chance for en fortsat kriminalitetsfri tilværelse. Et væsentligt større timetal ville nemlig – afhængig af den dømtes situation – kunne få negativ indvirkning på den dømtes tilknytning til arbejdsmarkedet og/eller på den dømtes familieliv. Både tilknytning til arbejdsmarkedet og forholdet til familien har stor betydning for at modvirke tilbagefald til ny kriminalitet.